

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מועד קטן דף יד

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

הערה חשובה: המילים המודגשות הן תמצית העניינים וניתן לקרוא אותן בפני עצמן כסיכום מהיר.

דף יד

אבדה לו אבדה ערב הרגל

לעיל נמנו אותם שלא היו יכולים לגלח ולכבס

קודם הרגל והותר להם לעשות זאת במועד.

וללשון ראשון בגמרא, **נסתפק רבי זירא**, מה דין מי

שאבדה לו אבדה קודם הרגל, והיה טרוד לחפש

אחריה, ומחמת טרדתו לא היה לו פנאי לגלח קודם

הרגל. **האם מאחר שהיה אנוס** בכך שלא גילח קודם

הרגל, **מותר לו לגלח במועד**, כשאר המותרים. **או**

מאחר שאין הדבר ידוע וניכר, **אסור**, שלא יאמרו

רואים, בכונה שהה עצמו לגלח ברגל.

ואמר על כך אביי, הלא למדנו, שבפסח אסור

לעשות צורה בבצק, שמא כשישהה בעשיית

הצורה, יחמיץ הבצק.

ומאחר שאסרו זאת לרוב בני אדם, אסרו זאת גם

לבית ביתוס, שהיה להם דפוס לעשות בו צורה,

ולא היו צריכים לשהות.

והטעם שאסרו גם להם, שלא יאמרו הכל, היאך

יתכן ששל ביתוס מותרים, ושל שאר בני אדם

אסורים, שאין הכל יודעים שלביתוס היה דפוס.

והוא הדין לענין תגלחת, גם זה שאבדה לו אבדה

אסור, שלא יאמרו הכל, היאך יתכן שכל שאר

בני אדם אסורים, וזה מותר, ואין הכל יודעים

שאבדה לו אבדה.

אומן שאבדה לו אבידה ערב הרגל

לדברי רב אשי, לא נסתפק רבי זירא בכל מי

שאבדה לו אבדה ערב הרגל, אם מותר לו לכבס

ברגל, כי ודאי רוב בני אדם אסורים לכבס, גם

כשאבדה להם אבדה ערב הרגל, שהרי אין הכל

יודעים שאבדה להם אבדה.

ורבי זירא נסתפק רק באומן, כגון ספר, שאבדה

לו אבדה ערב הכל, ומחמת אונסו לא הסתפר.

האם מאחר שהוא אומן, שהכל באים אצלו ערב

הרגל, וכשאבדה לו אבדה, הכל יודעים שהיה

אנוס, מותר לו לגלח ברגל. או מאחר שאין הדבר

ידוע כל כך כאותם המנויים לעיל, אסור לו לגלח

ברגל. ועמד ספק זה בתיקו.

מי שיש לו רק חלוק אחד

לעיל נמנו אותם שלא היו יכולים לכבס קודם

הרגל, והותר להם לעשות זאת במועד.

ולדברי רב אסי אמר רבי יוחנן, מלבד אותם

המנויים לעיל, גם מי שיש לו רק חלוק אחד, **מותר**

לכבס את חלוקו בחולו של מועד.

ואין לחשוש שישאלו הכל, היאך הכל אסורים

וזה מותר, כי זה שיש לו רק חלוק אחד, התירו לו

לכבס באופן שיהא ניכר שיש לו רק חלוק אחד.

כמאמר מר בר רב אשי, אזורו מוכיח עליו,

שכשהוא מכבס חלוקו, כשהוא פושטו, הוא

מתעטף במקטרנו [=הבגד העליון], **וחוגרו באזורו,**

ועומד ומכבס, וכשרואים אותו לבוש בלא חלוק,

יודעים שיש לו רק חלוק אחד.

בגדי קטנים

כתבו התוס', שבירושלמי אמרו, בגדי קטנים **מותר**

לכבסן במועד, כי ניכרים שהם קטנים, ומלוכלכים,

והרי הם כמי שאין לו אלא חלוק אחד.

גילוח של בא ממדינת הים במועד

א. יצא לשוט.

מי שיצא למדינת הים לשוט, **כלומר לטייל**

ולראות את העולם, ולא לצורך מזונות כלל, אף

על פי שחזר במועד, ולא היה לו פנאי לגלח קודם

המועד. הכל מודים שאסור לו לגלח במועד,

הואיל ויצא שלא לצורך.

ב. יצא למזונות.

מי שיצא למדינת הים למזונות, **כלומר** שלא היו

לו מזונות, והוצרך לצאת לפרנס עצמו. אם חזר

במועד, ולא היה לו פנאי לגלח קודם המועד, הכל

מודים שמותר לו לגלח במועד, הואיל ויצא

ברשות.

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מועד קטן דף יד

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

ג. להרווחה.

מי שיצא למדינת הים להרווחה, כלומר שהיו לו נכסים הרבה, ולא היה חסר מזונות, ומכל מקום לא היתה יציאתו לשוט, אלא להרוויח יותר. בזה נחלקו רבי יהודה וחכמים.

לדעת רבי יהודה, מאחר שלא היה חסר מזונות, ויצא רק להרוויח, **הרי זה כיוצא לשוט. ולכן אם חזר במועד**, אף על פי שלא היה לו פנאי לגלח קודם המועד, **אסור לו לגלח במועד**, הואיל ויצא שלא לצורך.

ולדעת משנתנו, מאחר שלא יצא לשוט אלא לפרנסה, **הרי זה כיוצא למזונות. ולכן אם חזר במועד**, מאחר שלא היה לו פנאי לגלח קודם המועד, **מותר לו לגלח במועד**, הואיל ויצא ברשות.

גילוח קטן במועד

ללשון ראשון, דעת שמואל, שקטן הנולד במועד, ויש לו שערות גדולות המצערות אותו, **מותר לגלח שערותיו במועד**.

שכן היוצא מבית האסורים במועד, מאחר שלא היה יכול לגלח קודם לכן, מותר לגלח במועד. וקטן שנולד במועד, הרי הוא כמותו, שביציאתו ממעי אמו, אין לך יוצא מבית האסורים גדול מזה.

ודוקא כשנולד במועד, **אבל אם נולד קודם הרגל**, מאחר שהיה פנאי לגלחו קודם הרגל, אין מגלחים אותו במועד.

ולדברי אמימר או רב שישא בריה דרב אידי דעת שמואל, שמותר לגלח את הקטן במועד, בין כשנולד במועד, ובין כשנולד קודם הרגל.

תגלחת בימי אבלו

כלל בידינו שהאבל בימי אבלותו אסור בתגלחת. ובברייתא מבואר, שכל אלו שהותרו לגלח במועד, הותרו לגלח גם בימי אבלות שלהם.

ורבי פנחס רצה ללמוד ברייתא זו מכלל הן אתה שומע לאו, כלומר, דווקא אותם שהותרו לגלח במועד, מותרים לגלח באבלותם, אבל האסורים לגלח במועד, אסורים לגלח בימי אבלותם.

ומכאן הקשה על לשון ראשון של שמואל, שכן ללשון ראשון, קטן שנולד קודם המועד, אסור לגלח במועד, ואם כן יהיה אסור לגלח בימי אבלותו. והלא אין הדבר כן, שהרי שנינו, שקטן שהוא אבל, מקרעים בגדיו מפני עגמת נפש, כלומר שיבכו הרואים, ולא כדי לקיים בו דין אבלות, כי אין דיני אבלות נוהגים בקטן.

ורב אשי דחה דברים אלו, כי אין ללמוד הברייתא מכלל הן אתה שומע לאו, שהברייתא באה ללמד רק זאת, שהמותרים במועד, מותרים גם באבלות. אבל האסורים במועד, יש מהם שמותרים באבלות, כקטן שנולד קודם המועד, ויש מהם שאסורים באבלות.

מנהג אבלות ברגל

האבלות היא מצווה עשה של יחיד, שנאמר, "אֲבָל יַחִיד עָשִׂי לְךָ" (ירמיה ו' כ"א). **ושמחת הרגל היא מצוות עשה של רבים**, שנאמר, "וְשָׂמַחְתָּ בְּחִנְךָ אֶתְּהָ וּבְנֶךָ וּבְתִיבָהּ וּבְעַדְךָ וּבְאִמְתְּךָ וְהַגֵּר וְהַיְתוּם וְהָאֲלֻמָּנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ" (דברים ט"ז י"ד). **ולכן האבל אינו נוהג אבילותו ברגל**.

שכן כשקדמה האבלות לרגל, בהגיע הרגל, באה שמחת הרגל, שהיא מצוות עשה של רבים, ודוחה את האבלות, שהיא מצוות עשה של יחיד.

וכשהרגל קדם לאבלות, בהגיע האבלות, מאחר שהיא מצוות עשה של יחיד אינו דוחה את שמחת הרגל שהיא מצוות עשה של רבים.

עשיית דין בחולו של מועד

שנינו בברייתא, שבחולו של מועד דנים דיני נפשות ודיני מכות ודיני ממונות.

ורב יוסף הבין, שהכוונה לעשיית הדין ממש, כמו בחול, שפוסקים את הדין, ומי שאינו נשמע לפסק הדין, מנדים אותו.

ומכאן יש להביא ראיה, שמנודה נוהג נידויו ברגל, שכן אם זה שכבר נודה, אינו נוהג נידויו ברגל, בוודאי לא היו מנדים במועד עצמו.

ואביי דחה ראיה זו, ואמר, שאפשר שאין הכוונה לעשיית דין ממש, אלא לישיבה לעיין בדין. אבל

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מועד קטן דף יד

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

אין פוסקים את הדין בחולו של מועד, וממילא אין מנדים. ואם כן, אין להביא מכאן ראייה, שמנודה נוהג נידויו במועד.

ואמר אביי, שראיה לכך שהדין האמור כאן הוא העיון בלבד, ולא פסק הדין, שכן אחד מהדינים האמורים כאן הוא דיני נפשות. ואמר רבי עקיבא, שסנהדרין שדנו אדם למיתה, אסורים לטעום כל אותו היום. שנאמר, "לא תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעוננו" (ויקרא י"ט כ"ו), ובמועד אין ראוי להביא עצמם לידי תענית.

ורב יוסף השיב, שבוודאי הכוונה לעשיית הדין ממש, ולא לעיון בו בלבד, שכן אם הכוונה לעיון בו בלבד, יש כאן עינוי דין.

ואם כן, יש ללמוד מכאן שמנודה נוהג נידויו ברגל, שהרי היו מנדים ברגל.

וניתן לדון דיני נפשות בלא להביא עצמם לידי תענית במועד, וזאת על ידי שבתחילת היום יעיינו בדינו, וקודם שיפסקו, ילכו לאכול ולשתות, ובסוף היום יחזרו ויפסקו הדין.

מנהג מנודה ברגל

נסתפקו בגמרא, אם מנודה נוהג נידויו בחולו של מועד.

וכבר נתבאר, שרב יוסף הביא ראייה לכך, שהמנודה נוהג נידויו בחולו של מועד, ממה ששנינו, שדנים דינים בחולו של מועד, ואם כן משמטים את מי שאינו נשמע לפסק הדין.

ואביי הקשה ממשנתנו, בה מבואר, שאחד מאלו המותרים לגלח בחולו של מועד, הוא מנודה שהתירו לו חכמים, והיה אביי סבור, שכוונת המשנה, שלכל מנודה התירו חכמים לגלח במועד, כי אינו נוהג נידויו במועד.

והשיב לו רבא, שלא זו כוונת המשנה, ולא לכל מנודה התירו לגלח, אלא רק לזה שהלך במועד ופייס את בעל דינו כפי פסק הדין, שעל ידי זה ראוי להתיר את נידויו, ובא לפני חכמים והתירו לו.

מצורע ברגל

נסתפקו בגמרא, אם מצורע נוהגים בו דיני צרעתו בחולו של מועד, ואסור לו לבוא אל תוך המחנה, ואסור לגלח.

ואביי רצה ללמוד ממשנתנו, שהמצורע נוהג צרעתו ברגל, שהרי שנינו, שאחד מאלו המותרים לגלח במועד, הוא המצורע שעולה מטומאתו לטהרתו. ומשמע שדווקא כשהוא נטהר הוא מגלח במועד, אבל בעודו טמא, אינו מגלח, אלא נוהג מנהג מצורע.

ודחו ראייה זו, ואמרו, שאפשר שגם מצורע טמא מגלח במועד, כי מצורע אינו נוהג צרעתו ברגל. אלא שהיה מקום לומר, שדווקא תגלחת שמגלח לכבוד הרגל מותרת לו במועד, אבל תגלחת טהרתו, לא יגלח במועד, שמא ישהה קרבנותיו, ולכן הוצרכו ללמד במשנתנו, שאפילו תגלחת זו מותרת לו במועד.

ורבא הביא ראייה לכך, שהמצורע נוהג צרעתו ברגל, ממה ששנינו בברייתא, שהכתוב, "והצורע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פְּרָמִים וְרָאִשׁוּ הַקֵּה פְּרוּעַ וְעַל שָׂפָם יַעֲטֶה וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא" (ויקרא י"ג מ"ה), מלמד, שכל שיש בו צרעת, אפילו הוא כהן גדול, נוהגים בו דיני מצורע. וכהן גדול בכל השנה, הרי הוא כשאר בני אדם במועד. שכן שאר בני אדם אינם משלחים קרבנותיהם באנינות אלא ברגל [כפי שיתבאר בעזה"י בדף ט"ו], וכהן גדול מקריב אונן כל השנה, ואף על פי שכהן גדול כל השנה הרי הוא כשאר בני אדם ברגל, נוהגת בו צרעת, והוא הדין לשאר מצורעים, שנוהגים צרעתם גם במועד.

האבל אסור בתספורת

האבל בימי אבלותו אסור בתספורת, שכן, כשמתו נדב ואביהו בני אהרן, נאמר לקרוביהם האבלים, "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהֱרֹן וְלְאַלְעָזָר וְלְאַיִתָּמָר בְּנֵי רְאִשִׁיכֶם אֵל תִּפְרְעוּ וּבְגָדֵיכֶם לֹא תִפְרְמוּ וְלֹא תִמְתּוּ וְעַל כָּל הַעֲדָה יִקְצַף וְאַחִיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכוּ אֶת הַשְּׂרֵפָה אֲשֶׁר שָׂרַף ה' (ויקרא י"ו).

כלומר, לא תהיו כשאר אבלים, המתאבלים על מתייהם, שהם מגדלים שער ראשם, אלא אתם "רְאִשִׁיכֶם אֵל תִּפְרְעוּ", ולא תגדלו שער ראשכם.

ומכאן יש ללמוד, ששאר אבלים אסורים בתספורת.

קישור לקבלת ה"בקי צור"

[קישור לקבלת ה"בקי צור"](#)